

Nr 25, december 2020

Tema: Buller från idrottsplatser

Buller från idrottsanläggningar har på senare tid varit föremål för en intensiv debatt. Det finns en tydlig målkonflikt mellan å ena sidan behovet av rörelse och motion för såväl barn som vuxna och å andra sidan bostadsbyggande och de boendes välbefinnande och hälsa. Nu har Boverket och Naturvårdsverket utkommit med två nya vägledningar som ska underlätta bedömningen i dessa frågor.

Bakgrund

Både byggande av bostäder och etablering av idrottsplatser har i många kommuner hög prioritet sedan lång tid tillbaka. Bristen på bostäder känner alla till och behov av rörelse, motion och utevistelse för både barn och vuxna har kommit att uppmärksammas alltmer. På senare tid har utbyggnad av konstgräsplaner blivit vanligare. Med konstgräs kan idrottsytor användas en större del av året, vilket är positivt för idrotten men också innebär utmaningar för boende i närheten.

2015 publicerade Boverket och Naturvårdsverket parallellt samordnade vägledningar om buller från industri- och andra verksamheter. Boverkets vägledning har under 2020 uppdaterats i samband med framtagandet av allmänna råd för industribuller. I vägledningarna anges att de inte är framtagna för buller från lek- och idrottsutövning, idrottstävlingar med mera.

Eftersom det inte funnits några riktvärden eller vägledningar i övrigt för bedömning av buller vid idrottsplatser, så har vägledningarna för industri- och annat verksamhetsbuller i olika utsträckning även använts vid bedömningar av acceptabla ljudnivåer från idrottsplatser. Det har även skett vid domstolsärenden som handlat om idrottsplatsbuller. Det mest uppmärksammade ärendet är vid fastigheten Bo 1:608 i Nacka kommun som ligger för avgörande hos mark- och miljööverdomstolen (Boovallen, mål nr M 7353-19).

Hösten 2019 inleddes en dialog mellan Sveriges Kommuner och Regioner, Naturvårdsverket, Boverket och Folkhälsomyndigheten

Detta är Bullernätverket

Bullernätverket i Stockholms län är ett nätverk för samverkan i buller-frågor. Nätverket drivs gemensamt av Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, STORSTHLM och Centrum för Arbets- och Miljö-medicin vid Region Stockholm.

Målet med nätverket är att öka den regionala kompetensen inom bullerområdet och att skapa förutsättningar för att miljömålen för buller ska uppnås.

Nätverket ska stimulera erfarenhetsutbyte och utveckling av metoder för att åtgärda bullerproblem samt bidra till kunskapsspridning inom buller- och ljudmiljöfrågor. Nätverket ska också vara ett forum som bidrar till samarbete över yrkesgränser.

om behovet av vägledande underlag för buller från idrottsanläggningar. Ett arbete som sedan genomförts i dialog med andra berörda (verksamhetsutövare, delar av idrottsrörelsen, akustikkonsulter, kommuner). Bland annat genomfördes en mindre enkätstudie bland ett urval av kommuner och under våren 2020 en hearing med inbjudna aktörer. Även politiskt har frågan uppmärksammats och civilutskottet har arrangerat informationsmöte med Naturvårdsverket och Boverket.

Hösten 2020 publicerades de båda vägledningarna. Boverkets vägledning är avsedd att användas vid detaljplaneläggning eller bygglovsprövning och Naturvårdsverkets vägledning ger stöd för tillämpning enligt miljöbalken. För buller inomhus finns dels Boverkets byggregler (2011:6)¹ och Folkhälsomyndighets allmänna råd om buller inomhus (FoHMFS 2014:13)².

Foto: Anna Davis.

Innehåll i vägledningarna

Vägledningarna från Boverket och Naturvårdsverket är samordnade och budskapen likartade. Det anges inga värden i decibelnivåer. Avsikten med det är att komma bort ifrån en tillämpning baserad på riktvärden. Det beror på att begreppet idrottsplats kan inrymma många olika slags verksamheter av olika omfattning, allt från mindre gräsytor, tennisbanor, fotbollsplaner till stora arenor. Såväl idrott som idrottsplats eller idrottsanläggning saknar tydliga definitioner. Ljudet kan variera både i karaktär, ljudstyrka och varaktighet. Det kan även vara svårt att följa upp och utreda med mätningar som grund och ljud från människors röster lämpar sig dåligt för ljudnivåbedömningar i decibel. Då ljudnivåerna från idrottsplatser är mycket varierande kan också den ögonblicksbild en enstaka mätning motsvarar få orimligt stor tyngd i ärendets fortsatta hantering.

Myndigheterna förordar istället ett arbetssätt som innebär en samlad bedömning i det enskilda fallet. Ljudnivån kan då vara en av flera faktorer som behöver vägas in. Faktorer som kan påverka den samlade bedömningen av störningsrisk och eventuell olägenhet är:

- Avstånd mellan anläggning och bostäder.
- Tider anläggningens utnyttjas och användning över dygnet (året runt/vardag-helg/kväll).
- Anläggningens nyttjandegrad.
- Typ av verksamhet (intensitet, storlek, barn-vuxna).
- Särskilt störande ljud som impulsjud, lågfrekvent ljud och användning av högtalare.
- Publik tillströmning.
- Berörda bostäders utformning (tyst sida, uteplatser, fasadisolering)
- Bakgrundsnivån i området
- Annan bullerexponering från exempelvis tillhörande parkeringsplatser.

Även om vägledningarna helt saknar riktvärden uttryckta i decibel, så finns resonemang om exponering och ungefärliga nivåer då risken för störning ökar betydligt. Då exponeringen vid pågående verksamhet är omkring 50 dBA eller däröver vid berörda bostäders fasad eller uteplats, bedöms risken för störning vara påtaglig.

I vägledningarna finns beskrivningar och resonemang om olika åtgärder vid ljudtyperna ovan. Naturvårdsverket redovisar en matris som kan användas som stöd vid olägenhetsbedömning. Indelning görs i tre zoner med beskrivning av möjliga åtgärder. I första hand bör mjuka åtgärder i form av dialog, information och anpassning av verksamheten vidtas. Störande ljud som uppstår i anläggningens konstruktioner bör åtgärdas med byggnadstekniska åtgärder. Vid mycket svåra förhållanden där andra åtgärder inte visar sig vara tillräckliga kan idrottsplatsen föreläggas med tidsbegränsningar.

Foto: Anna Davis.

Ljud från idrottsplatser

Begreppet omgivningsbuller inrymmer sådant buller som alstras av de olika trafikslagen samt från industriell verksamhet. Det ljud som normalt förknippas med idrottsplatser ingår inte i definitionen av omgivningsbuller.

Ljud från idrottsutövning kan delas in i tre typer:

- 1) Människoalstrade ljud. Röster från utövare och tränare samt tal, rop och applåder från publik.
- 2) Mekaniska (eller strukturella) ljud. Slagljud från racketar eller från klubbor med bollar och puckar mot anläggningens fasta konstruktioner, smällar och stomljud från ramper och räcken.
- 3) Förstärkta ljud såsom visselpipor, högtalare för utrop och musik.

Buller från driften av en idrottsplats definieras normalt som industri- eller verksamhetsbuller och då finns annan vägledning. Det kan t.ex. vara ljud från kylanläggningar, arbetsfordon m.m.

Detaljplan och bygglov

I PBL finns krav på att förebygga bullerstörning (2 kap, 5 §). Genom detaljplan och bygglov har kommunen rådighet att påverka bullerexponeringen. Bebyggelsen kan anpassas genom lämplig lokalisering, placering och utformning. Men även genom dimensionering av fasader, placering av uteplatser och lägenhetsplanlösningar vid tillkommande bostäder.

Eftersom begreppet idrottsplats saknar en tydlig definition kan det ibland vara otydligt vad som gäller angående bygglovsplikt. Normalt krävs bygglov för tillhörande byggnader, såsom läktare. Mer information om bygglovskrav på idrottsplatser finns på Boverkets webbplats³.

Vid planläggning av idrottsplatser kan även påverkan på själva idrottsverksamheten behöva beaktas, som trafikbuller från närliggande vägar eller riskfrågor.

Rättsfall

I Boverkets vägledning återges ett antal domar och regeringsavgöranden om idrottsplatser och omgivningspåverkan. Domarna beskriver tolkning av PBL, såväl äldre plan- och bygglagstiftning, ÄPBL, som nuvarande PBL. De ska inte betraktas som prejudicerande, men ger bild av lagtillämpningen.

Naturvårdsverket beskriver några domar från mark- och miljööverdomstolen. Men praxis är inom miljöbalksområdet ännu relativt begränsad.

Skol- och förskolegårdar

Vägledningarna har inte tagits fram för användning vid lekplatser eller skol- och förskolegårdar. Men ett liknande tillvägagångssätt rekommenderas, det vill säga att inte i första hand mäta eller beräkna ljudnivåer utomhus, utan istället göra en samlad bedömning utifrån förutsättningarna på platsen och den berörda verksamhetens varaktighet och omfattning.

Med detta vill
Bullernätverkets
samordningsgrupp
önska er alla en

GOD JUL
och
GOTT NYTT
ÅR!!

Foto: Charlotta Eriksson.